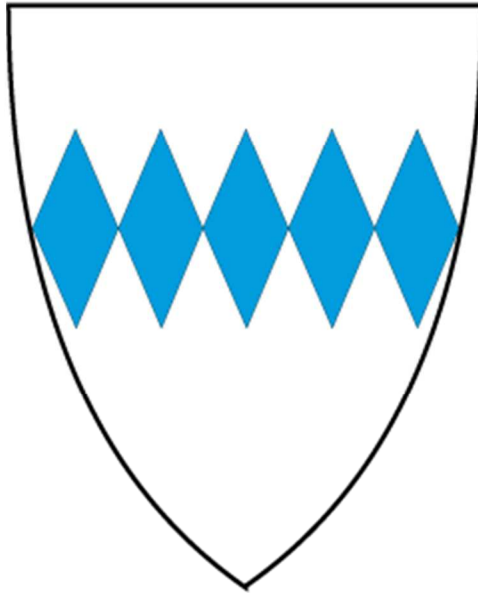

NOTAT

Tal, prognoser og analyser for:

Solund kommune

UTKAST

1. Innleiing

I arbeidet med regional planstrategi er det viktig med relevant, oppdatert og faktabasert kunnskap om viktige tema og satsingsområde for kommunen. For å kunne drive målretta samfunnsutvikling er det viktig at politikktutforminga bygger på eit godt kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsgrunnlaget er bygd opp kring hovudutfordringane for kommunen (med utgangspunkt i utfordringane i fylket), og skal gje naudsynt grunnlag for prioriteringane i sjølvje planstrategien. Vi omtalar situasjonen slik den er i dag, utviklingstrekk og utfordringar fylket står ovanfor. Vi legg vekt på å få fram kva samfunn det er sannsynleg at vi får med framskrivingar, analyse og oppsummering av mogelege strategiar ut frå utfordringane.

For dei neste åra er det peika på fire hovudutfordringar fylket vil møte:

1. Globalisering – urbanisering, av både kapital og menneskjer
2. Folketalsutviklinga, migrasjon og kvinnene si rolle i samfunnsutviklinga
3. Utvikling av kunnskapssamfunnet
4. Klimautfordringane

Utfordringane er knytt til tydelege drivkrefter lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. Kunnskapsgrunnlaget og utfordringane viser tydeleg at fylket og kommunane står framfor store endringar dei neste 10-20 åra uansett korleis vi møter alle utfordringane.

Den mest sentrale kunnskapsleverandørane er SSB.

Prognoser og analysar tar ikkje omsyn til ei mogeleg endring i kommunestrukturen.

Dokumentet er delt opp i følgjande tema som på kvar sin måte vert linka til dei 4 hovudutfordringane.

1. Innleiing
2. Demografi-Folketalsutvikling
3. Utflytting til meir sentrale strøk
4. Innvandring
5. Kvinner som flytter
6. Arbeidsplassar
7. Klima og Miljø

Analysane og dei grafiske framstillingane i kap 2 vil danna grunnlaget for dei analysane som gjerast i kapitla 3 til 6.

I Fylkesspegelen¹ finnes ytterligere statistikk på kommunenivå som kan vere brukbart i planlegningsarbeidet.

Datagrunnlag for analyse og figurane kan leverast av Fylkeskommunen på førespurnad.

¹ <http://www.sfi.no/fylkesspegelen.337924.nn.html>

2. Demografi -status

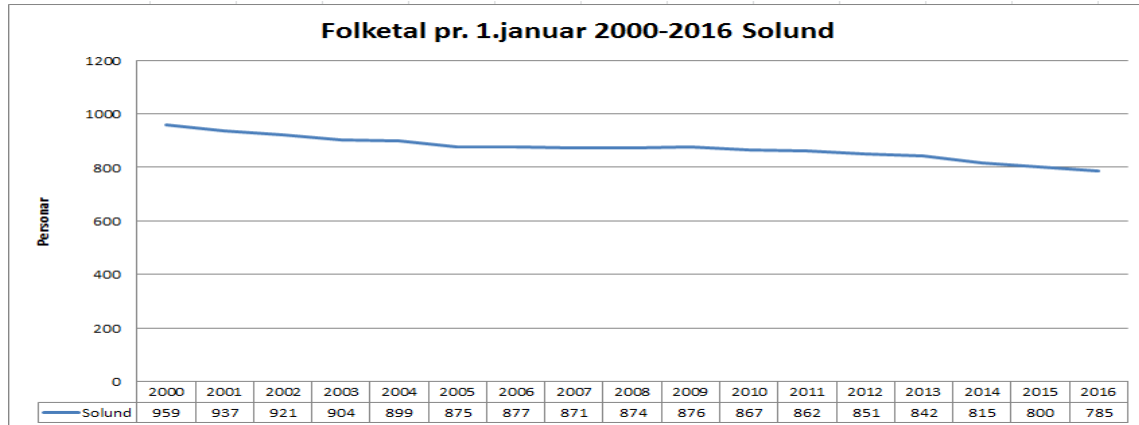

Fig. 2.1

Som ein kan sjå ut i frå Fig.2.1 har det i Solund kommune vore ein nedgang i folketalet. Sidan 2000 er folketalet redusert med 174 personer. I Fig 2.2 kan ein sjå ein meir detaljert beskriving av endringane i frå 2008 til 2015

Folketalsutvikling

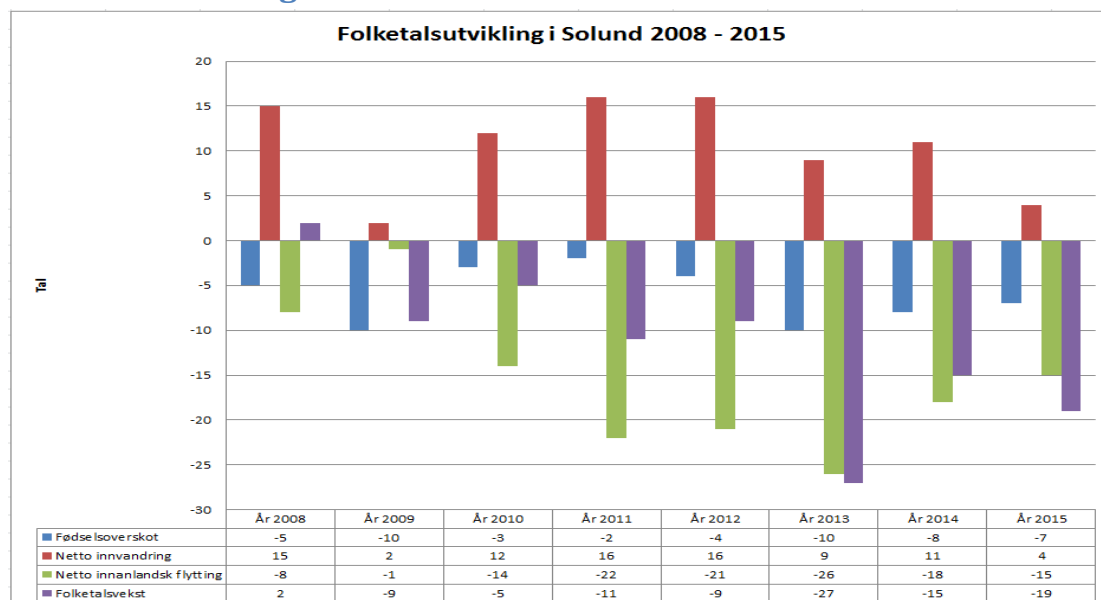

Fig. 2.2

I heile perioden er tal på døde større enn tal fødde. Dette gjev eit fødselsunderskott i heile perioden. Sjølv ved innvandring er det fleire som flyttar ut enn inn i kommunen. Det kan sjå ut som at i dei 2 siste åra har vert ei bremse i innanlands utflytting i høve til tidligare år, samstundes som innvandringa er redusert. Dette har likevel ikkje bidrege til folketalsauke.

Tal innvandrarak

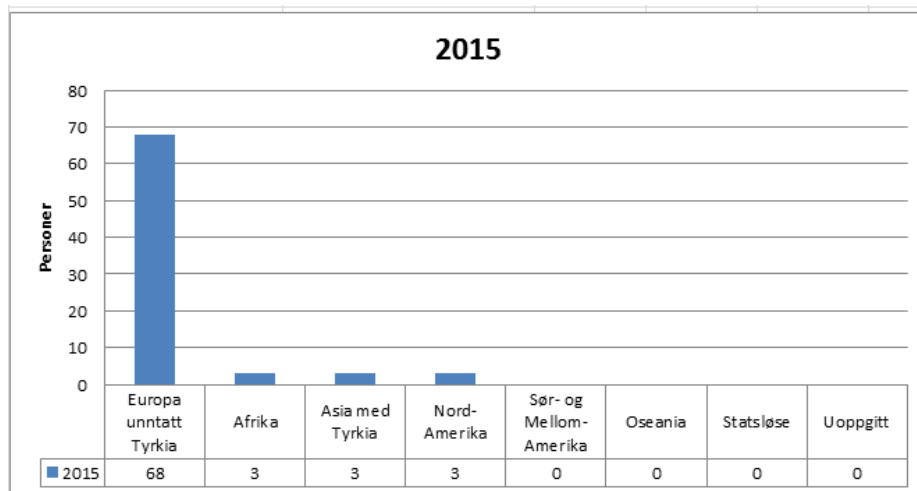

Fig. 2.3

Grafen syner at kommunen no har eit mangfald i befolkninga. Andelen innvandrarak utgjorde i 2015 om lag 10 % av befolkninga. Framleis er det arbeidsinnvandringa som er den dominerande gruppa. Tal på innvandrarak tar ikkje opp i seg asylsøkkarak sidan folketal er basert på innbyggjarar som har opphaldsløyve².

Tettbygd/spreiddbygd

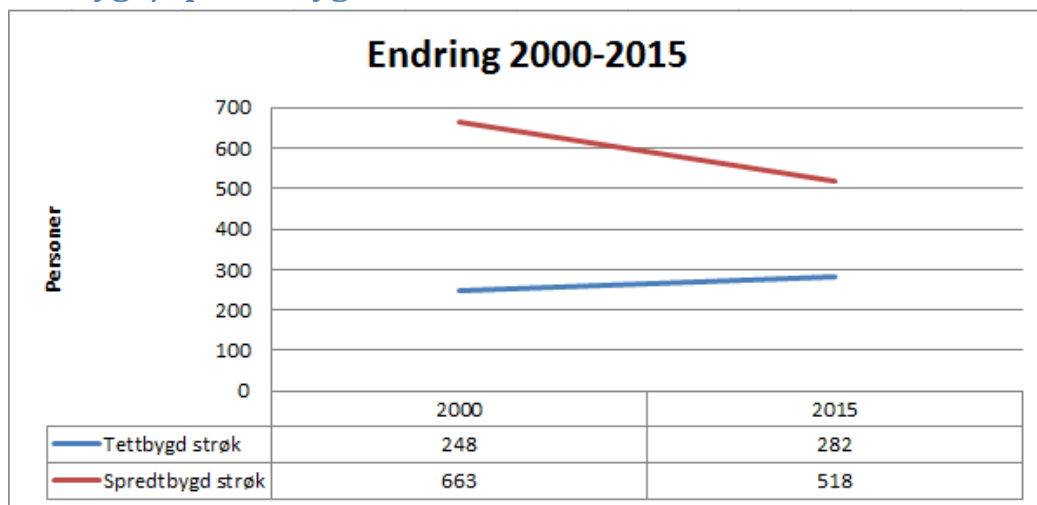

Fig 2.4

Det grafen syner er at det har vore ei svak sentralisering i Solund, men veksten i tettbygde strøk er lågare enn reduksjonen i dei spreiddbygde strøka. Flyttestraummen har primært godt ut av kommunen.

² SSB har ikkje statistikk om asylsøkkarak. Det er fyrst når ein asylsøkkarak får godkjent lovleg opphald i Norge, får fødselsnummer og dermed vert definert som innvandrar, at han/ho kjem i registra til SSB. Når eit stort tal asylsøkkarak resulterer i lang sakshandsamingstid i UDI, kan det ta fleire år frå ein asylsøkkarak kjem til Norge til han/ho gjev utslag i statistikken.

Folketalsendring framover, prognose

Før vi går inn i ei drøfting knytt til framskrivingane, er det viktig å ha med seg at dette er prognosar, og ikkje noko som er hogd i stein. Til grunn for tala ligg SSBs folketalsprognosar 2015-2040 (moderat anslag).³ Viss vi får større endringar, t.d. i innflytting og utflytting, vil dette påverke prognosane monaleg, og mindre endringar i tal fødde, levealder, inn- og utflytting vil sjølvstøtt også gje mindre endringar i prognosane.

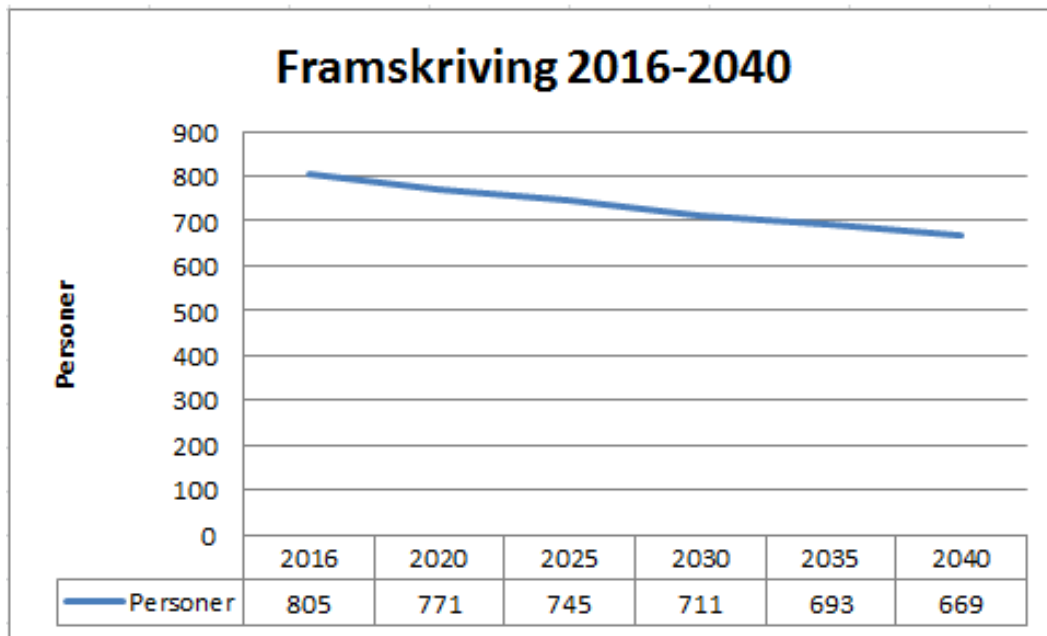

Fig. 2.4

Prognosen syner at Solund i framskrivingsperioden vil ha ein folketalsnedgang på 136 personar. Dette utgjør ein nedgang på om lag 20 %. Konsekvensane av dette kan være endra rammevilkår i frå staten.

³ <https://www.ssb.no/folkfram>

Framskriving aldersgrupper

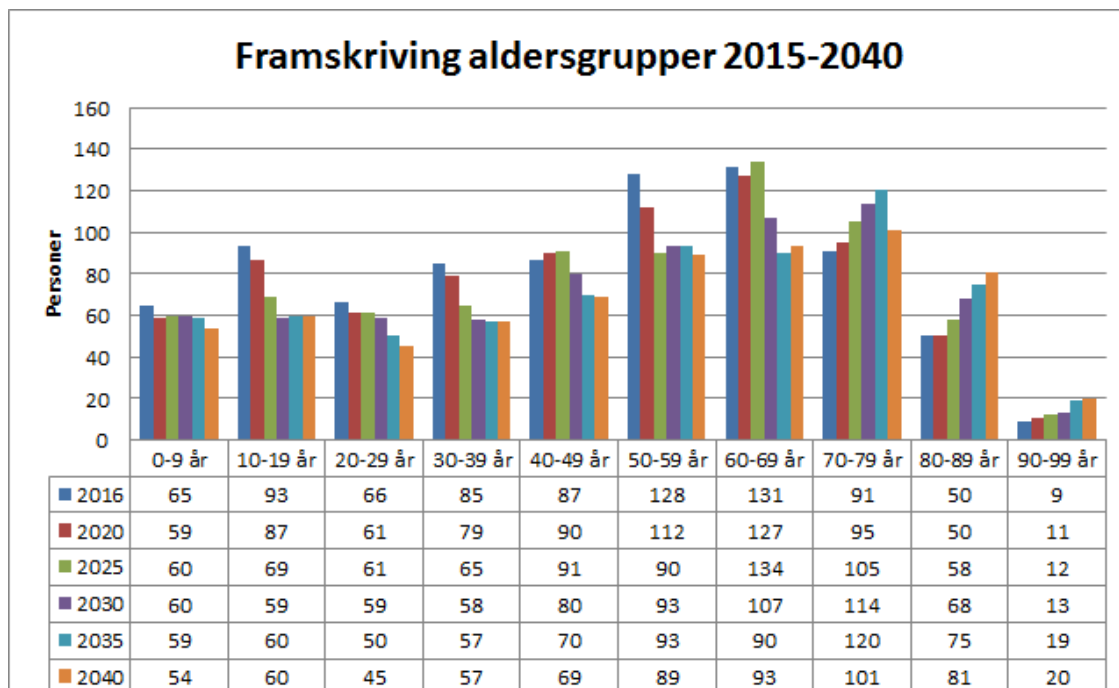

Fig. 2.5

I framskrivingsperioden ser ein at det er små endringar i aldersgruppa 0-9 år. Dei største endringar vil være i aldersgruppa 10 til 69 år. Her vil reduksjonen i dei ulike aldersgruppene variera mellom det lågste på 27 % og det høgste på 55 %. Ein vil få ei betydeleg auke i aldersgruppa +70 år. Som ein kan sjå dreg omtrent alle ungdommar ut, anten for studiar eller jobb. I høve til helse og omsorgstenestar kan ein forvente ei potensiell auke gruppa eldre +80 på mellom 40 og 50 %. Dette verkar sjølvsgatt inn på samla helse og tenestebehov.

Det kan synast som om dimensjonering av barnehage og skule i 2040 vill ligge på om lag same nivå som i dag. Utfordringa for Solund i høve til framskrivinga er knytt til helse og omsorgstenesten, men også å motverke dei tendensane som ein kan sjå i høve til at folk fer i frå kommunen.

Ved å bryte tala ned, kan ein sjå i Fig 2.6 at det vil verte ei stabil gruppe ungar med behov for barnehage. I Fig 2.7 kan en sjå at det vil verte behov for om lag 30 færre plassar i grunnskolen.

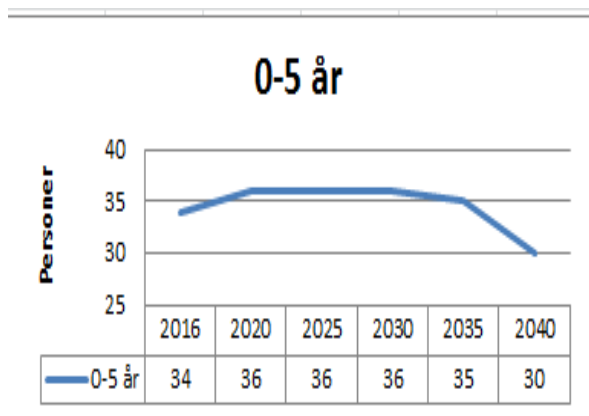

Fig. 2.6

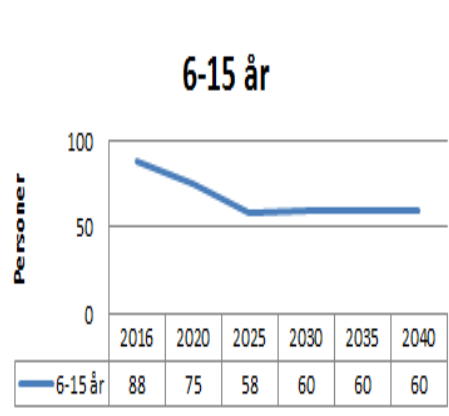

Fig. 2.7

Blant dei yngre ser ein at det er endring i alle aldersgrupper. Dette er ei effekt av reduksjonen i gruppa 20-39 år. Det vill også ha verknad på elevtalet i viaregåande skule.

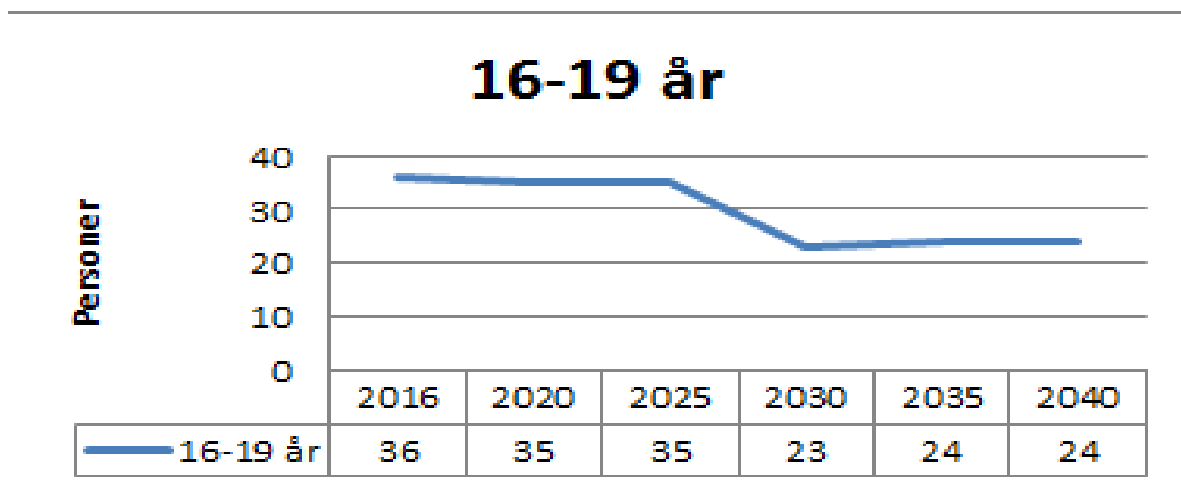

Fig. 2.8

I aldersgruppa +70 ser ein ein solid vekst Fig 2.9.

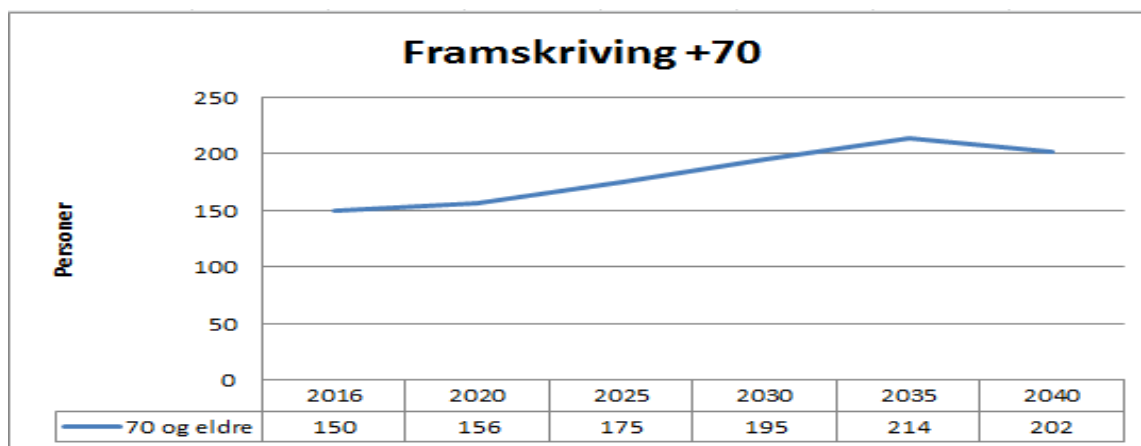

Fig. 2.9

Som ein ser vil auken i denne gruppa vere på om lag 30 %. Det vil gje kommunen store utfordringar med å rigge ei eldreomsorg som både kapasitetsmessig og kvalitetsmessig tilfredstillar krava satt av myndighetene.

Kjønnsfordeling.

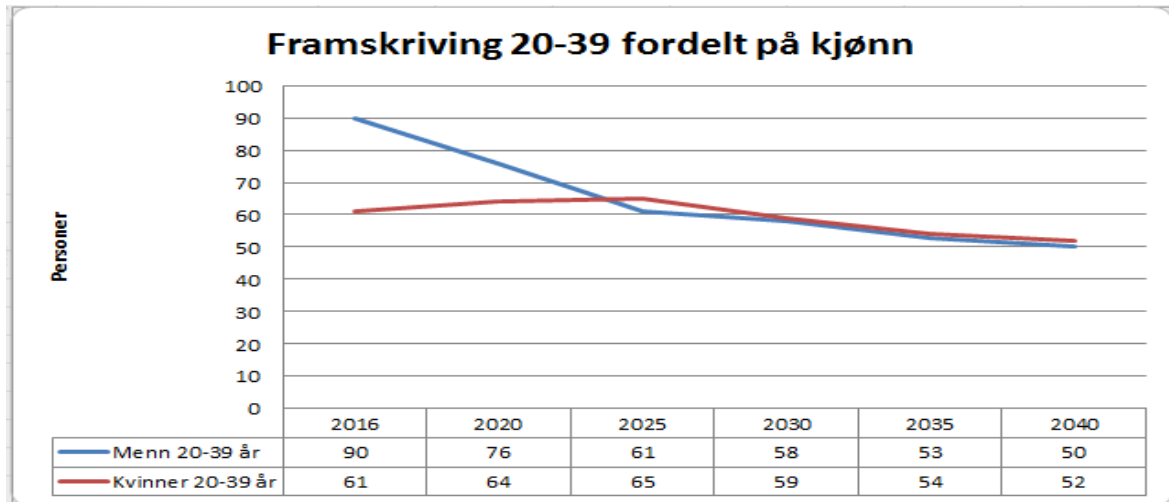
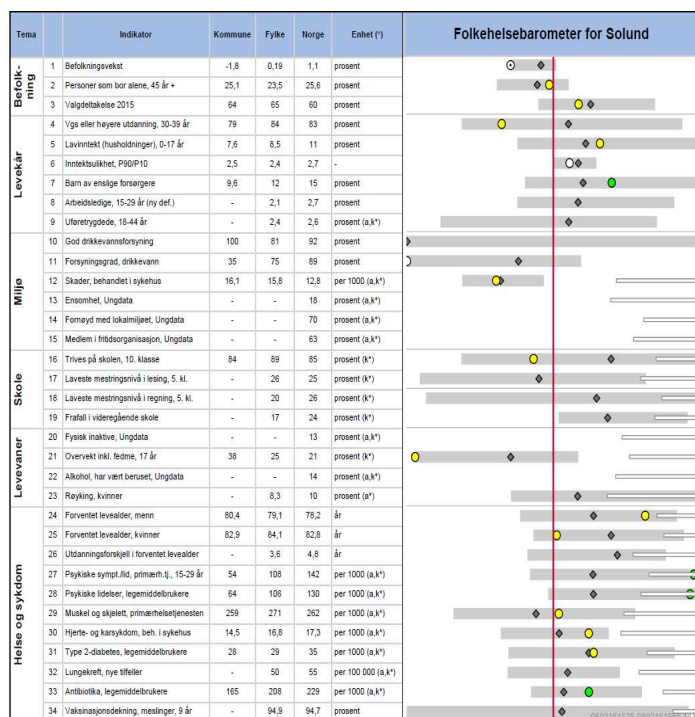

Fig. 2.10

Som i resten av fylket har også Solund ei utfordring i høve til kjønnsbalansen. Ubalansen er fyrst og fremst i fyrste del av prognoseperiode, for så å balanserast i frå 2030. Samstundes reduserast andelen menn med om lag 45 % i perioden og andelen kvinner reduserast med 14 %.

Levekår og livskvalitet.

Her er folkehelseprofilen i frå Helsedirektoratet og kommenterast ikkje meir førebels.

Samandrag

Summert kan en seie at det er to hovudutfordringar for kommunen, det eine er nedgangen i folketalet i aldersgruppa 20-39 år og det andre er ei veksande eldre befolkning (Fig. 2.11)

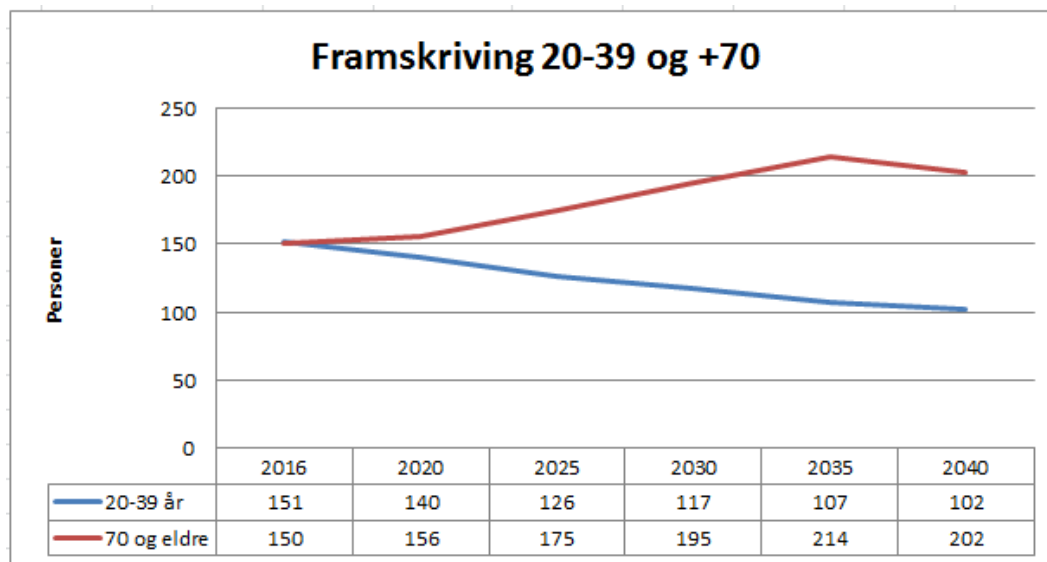

Fig 2.11

Prognosane syner at sjølv med ein veksande eldre befolkning er ikkje det nok for å forhindre folketaletsreduksjon. Strategiane i så måte bør då vere både å redusera fråflyttinga og å planleggje korleis ein skal innrette eldreomsorga i framtida.

3. Utflytting til meir sentrale strøk

Ein stadig større del av befolkninga i fylket bur i eller nær større bysentra, og netto flyttestraumar går frå periferi til sentrum. Dette er ein langsiktig trend som skjer globalt, nasjonalt og i den enkelte kommune.

Som vi synte i kap. 2 har Solund som mange andre kommunar hatt ei langvarig reduksjon i folketalet, og prognosane syner at dette er ei trend som vil fortette.

Sentralisering vert ofte definert som at befolkninga over tid vert konsentrert på ein (geografisk) stad. Desse prosessane skjer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. På nasjonalt nivå skjer konsentrasjonen til dei folkerike regionane, «sentrale strøk». Ved ein konsentrasjon kring sentrale strøk, vert utkantane tappa for folk og energi. Det handlar om sentrum og periferi.

Fråflytting kan og føre til ein redusert etterspurnad etter bustader i kommunen, slik at dei som skal selje sine bustader må realisere eit verditap. Kommunen kan bli sitjande med unytta infrastruktur og kapitalkostnader knytt til nedlagde bygningar og anlegg. For andre typar tenester kan befolkningsgrunnlaget verte for lågt til at tilbod kan oppretthaldast. Mange som synes at det gode livet eigentleg er på landsbygda, får dermed velferda redusert på grunn av sentraliseringa. Slike endringar vert ofte omtalt som «uttynning» av lokalsamfunnet.

I Solund er det fyrst og fremst ungdommen som dreg, og prognosane syner at det er den same gruppa som kommer til å flytte i framtida også. Orsaka til dette vil det bli gjort greie for nærare for i kap 5 og 6.

4. Innvandrarak

Om lag 10 % av innbyggjarane i Solund er innvandrarak, fyrst og fremst i frå Europa (Fig. 2.3)

Eit stadig meir fleirkulturelt Solund krev at kommunen lukkast med inkludering på alle nivå i samfunnet. Kommunen, NAV, lokalt næringsliv og frivillig sektor er dei som står nærast dei konkrete utfordringane.

I dette arbeidet er god språkopplæring avgjerande viktig. For flyktingane handlar det også om å bli inkludert i arbeidslivet. Felles for både arbeidsinnvandrarak og flyktingane er at dei må oppleve å vere ein del av samfunnslivet på staden dei bur.

Kultur- og fritidstilbod som legg til rette for gode møteplassar vil vere viktige bidrag i dette arbeidet. Dette gjeld også generelt for alle tilflyttarak til fylket.

Ei viktig rolle vil vere å legge til rette for eit godt samspel mellom dei aktørane som har moglegheit til å påverke arbeidet med inkludering i positiv retning.

I følgje tal frå NAV er det stor arbeidsløyse blant innvandrarak i fylket. Tala syner at arbeidsløysa er seks gonger større enn blant etniske nordmenn. NAV kan heller ikkje sjå nokre positive utviklingstrekk framover på dette området. Informasjon både frå NAV og IMDI syner at fylket skorar lågare både i høve til norskopplæring og med busetting av flykningar, enn andre fylke. Forsking syner at ein nøkkelfaktor i høve til ei vellukka integrering er å kunne snakke norsk.

Tidlegere var innvandring fyrst og fremst eit storbyfenomen, men med auka arbeidsinnvandring har vi fått ei større regional spreiding av innvandrarak ut i distrikta. Arbeidsinnvandringa er eit resultat av utvidinga i EU i 2004 og 2007. Polakkar er saman med svenskar den største innvandrargruppa i Noreg. Arbeidsinnvandringa fører med seg folketalsauke fylket samla sett og i mange kommunar som elles ville hatt nedgang i folketallet. Grunnen er at arbeidsinnvandringa i stor grad har forsynt lokale bedrifter med arbeidskraft.

Kven blir og kven dreg

Flyktningar og deira familiar er dei som i størst grad vert buande i Norge, medan nordiske innvandrarak og personar med utdanning som innvandringsgrunn i mindre grad vert buande. Arbeidsinnvandrarak ligg omtrent midt mellom i denne samanlikninga.

I følgje Statistisk sentralbyrå flyttar flyktningar oftare frå den kommunen dei først blir busett i, til meir sentrale kommunar. Det er også mest vanleg blant innvandrarak med familie som innvandringsgrunn, blant norskfødde barn av innvandrarak, utdanningsinnvandrarak og personer utan innvandrarakbakgrunn. Arbeidsinnvandrarak og nordiske innvandrarak skil seg noko ut, ved at dei ofte flyttar til mindre sentrale kommunar enn dei flytta frå.

Flyktningar og deira familiar flytta i stor grad til kommunar med andre innvandrarak med same innvandrarakbakgrunn. At dei flyttar til sentrale strøk gjev positiv samanheng mellom flytting og regional sysselsettingsutvikling, i og med at dei flyttar til regionar med sterk vekst i sysselsettinga.

5. Kvinneunderskotet

Det kan sjå ut som om Solund vil ha eit kvinneunderskot i fyrste del av prognoseperioden, men balanserast i framtida.

Kvinner dreg ut primært for å utdanne seg, kvinner tek i større grad enn menn høgare utdanning og har utfordringar med å få jobb som passar til utdanninga på stader med lite mangfald i arbeidsplassar.

6. Arbeidsplassar, sysselsetting og pendling

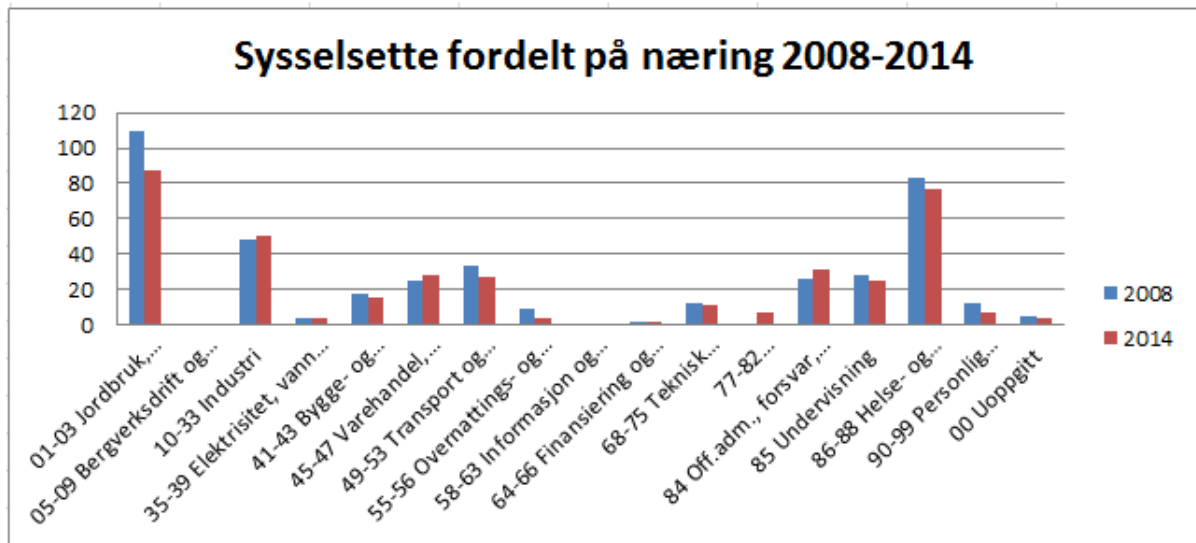

Fig 6.1

Som grafen syner har det vært ein del endringar i sysselsettinga i kommunen. Det har vore ein reduksjon på om lag 35 sysselsette til saman. Den største endringa er innafør jordbruk og jordbruksrelatert aktivitet, her er reduksjonen på 25 personer. Dette er ei reduksjon ein kan sjå i dei fleste kommunane i fylket. Den største auka i sysselsette finn ein innafør offentleg administrasjon og forretningsmessig virksomheit.

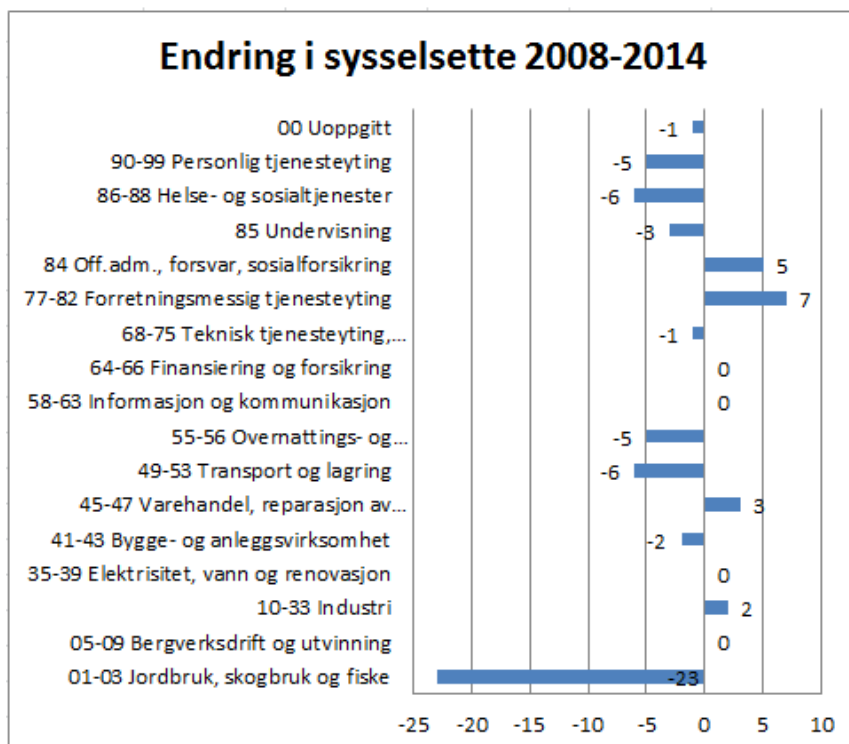

Fig. 6.2

Pendling

Pendlarar er definert som sysselsette som har arbeidsstaden sin i ein annan kommune en der dei bur. Pendling kan verte eit resultat av eit underskot på arbeidsplassar i forhold til arbeidsstyrken der dei bur.

I Solund kommune er det mange som pendlar ut for å jobbe, men det er også ein del som pendlar inn i kommunen. Tala syner at det er 46 personar som i 2014 pendla inn i kommunen og 81 personar som pendla ut av kommunen.

For å ta dei som pendlar inn så kommer dei frå mange plassar, bl.a i frå Oslo. Dette er ikkje noko dominerande tendensar. Dei mest dominerande plassane pendlarar kjem frå går fram av Fig 6.3

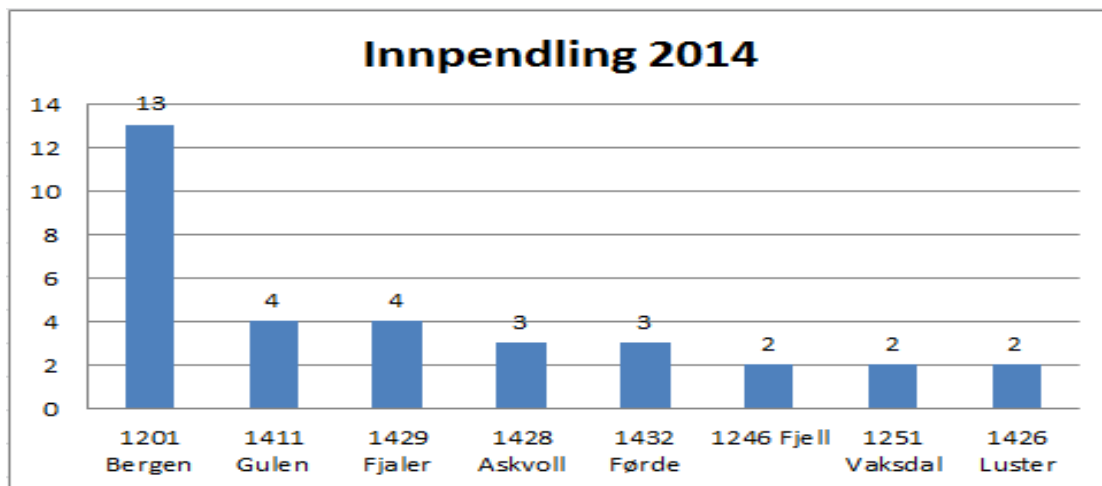

Fig. 6.3

Det er ei like stor variasjon i høve til dei som pendlar i frå kommunen. Men dei dominerande arbeidsstadene kan sjåast i Fig. 6.4

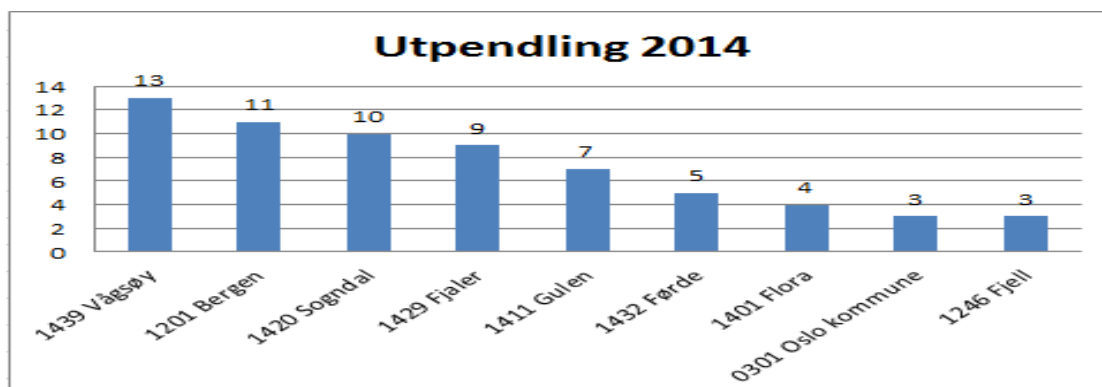

Fig. 6.4